Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 26ης Νοεμβρίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Οδηγία 2002/22/ΕΚ — Δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών — Δικαιώματα των χρηστών — Δικαίωμα των συνδρομητών να καταγγέλλουν τη σύμβασή τους χωρίς κυρώσεις — Τροποποίηση των τιμολογίων προκύπτουσα από τους όρους της συμβάσεως — Αύξηση των τιμολογίων σε περίπτωση αυξήσεως της τιμής καταναλωτή»

Στην υπόθεση C-326/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Oberster Gerichtshof (Αυστρία) με απόφαση της 28ης Απριλίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Ιουλίου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

Verein für Konsumenteninformation

κατά

A1 Telekom Austria AG,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen, πρόεδρο του τρίτου τμήματος, προεδρεύοντα του τετάρτου τμήματος, J. Malenovský, M. Safjan (εισηγητή), A. Prechal και K. Jürimäe, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Cruz Villalón

γραμματέας: I. Illéssy, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 30ής Απριλίου 2015,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Verein für Konsumenteninformation, εκπροσωπούμενη από τον S. Langer, Rechtsanwalt,

— η A1 Telekom Austria AG, εκπροσωπούμενη από τον M. Hasberger, Rechtsanwalt,

— η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις J. Van Holm και M. Jacobs,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον G. Braun και την L. Nicolae,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου 2015,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 20, παράγραφος 2, της οδηγίας 2002/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία καθολικής υπηρεσίας) (ΕΕ L 108, σ. 51), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/136/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009 (ΕΕ L 337, σ. 11, στο εξής: οδηγία 2002/22).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο της διαφοράς μεταξύ της Verein für Konsumenteninformation (Ενώσεως για την πληροφόρηση των καταναλωτών, στο εξής: Ένωση) και της A1 Telekom Austria AG (στο εξής: A1 Telekom Austria) ως προς την εκ μέρους της A1 Telekom Austria χρήση των προβαλλομένων ως παρανόμων ρητρών οι οποίες περιλαμβάνονται στις συμβάσεις που συνήψε με καταναλωτές.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2002/22

3 Κατά τις αιτιολογικές σκέψεις 30 και 49 της οδηγίας 2002/22:

«(30)
Οι συμβάσεις αποτελούν σημαντικό μέσο στη διάθεση των χρηστών και των καταναλωτών για την εξασφάλιση ενός ελάχιστου επιπέδου διαφάνειας στην πληροφόρηση και ασφάλειας δικαίου. […] Ειδικότερα, οι καταναλωτές θα πρέπει να απολαύουν ενός ελάχιστου επιπέδου ασφάλειας δικαίου όσον αφορά τις συμβατικές τους σχέσεις με τον άμεσο φορέα παροχής τηλεφωνικών υπηρεσιών, έτσι ώστε οι συμβατικοί όροι, οι προϋποθέσεις, η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, οι όροι καταγγελίας της σύμβασης και της υπηρεσίας, τα μέτρα αποζημίωσης και η διαδικασία επίλυσης των διαφορών να καθορίζονται στις συμβάσεις τους. […] Τα μέτρα για τη διασφάλιση της διαφάνειας στις τιμές, στα τιμολόγια, στους όρους και τις προϋποθέσεις, θα συμβάλλουν στη βελτίωση της δυνατότητας επιλογής των καταναλωτών ώστε να επωφελούνται πλήρως από τον ανταγωνισμό.

[…]

(49) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να ορίσει στοιχεία προστασίας των καταναλωτών, συμπεριλαμβανομένων σαφών συμβατικών όρων και μηχανισμών επίλυσης των διαφορών, καθώς επίσης και διαφάνεια στην τιμολόγηση για τους καταναλωτές. […]»

4 Στο κεφάλαιο Ι της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Πεδίο εφαρμογής, στόχοι και ορισμοί», περιλαμβάνεται το άρθρο 1, το οποίο ορίζει:

«1. Στο πλαίσιο της οδηγίας 2002/21/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία πλαίσιο) (ΕΕ L 108, σ. 33)], η παρούσα οδηγία αφορά την παροχή δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών στους τελικούς χρήστες. Σκοπός είναι να εξασφαλισθεί η διάθεση, σε ολόκληρη την Κοινότητα, διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών καλής ποιότητας μέσω πραγματικού ανταγωνισμού και επιλογών, καθώς και να αντιμετωπίζονται οι περιπτώσεις όπου οι

ανάγκες των τελικών χρηστών δεν καλύπτονται ικανοποιητικά από την αγορά. Η οδηγία περιλαμβάνει επίσης διατάξεις όσον αφορά ορισμένες πτυχές του τερματικού εξοπλισμού που αποσκοπούν στο να διευκολύνουν την πρόσβαση για τελικούς χρήστες με αναπηρία.

2. Η παρούσα οδηγία καθορίζει τα δικαιώματα των τελικών χρηστών καθώς και τις αντίστοιχες υποχρεώσεις των επιχειρήσεων που παρέχουν διαθέσιμα στο κοινό δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Όσον αφορά την εξασφάλιση της παροχής καθολικής υπηρεσίας μέσα σε ένα περιβάλλον ανοικτών και ανταγωνιστικών αγορών, η παρούσα οδηγία ορίζει τη στοιχειώδη δέσμη υπηρεσιών καθορισμένης ποιότητας στις οποίες έχουν πρόσβαση όλοι οι τελικοί χρήστες, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών εθνικών συνθηκών, σε προσιτή τιμή και χωρίς στρέβλωση του ανταγωνισμού. [...]»

5 Το κεφάλαιο IV της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Συμφέροντα και δικαιώματα τελικού χρήστη», περιλαμβάνει μεταξύ άλλων το άρθρο 20, το οποίο προβλέπει:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι όταν οι καταναλωτές και άλλοι τελικοί χρήστες είναι συνδρομητές υπηρεσιών παροχής σύνδεσης σε δημόσιο δίκτυο επικοινωνιών ή/και διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, εφόσον το ζητήσουν, έχουν δικαίωμα για σύμβαση με επιχείρηση ή επιχειρήσεις που παρέχουν τη σύνδεση ή/και τις υπηρεσίες αυτές. Στη σύμβαση αναφέρονται με σαφή, συνολική και ευκόλως προσβάσιμη μορφή τουλάχιστον:

[...]

δ) οι λεπτομέρειες των τιμών και των τιμολογίων, τα μέσα με τα οποία δύναται να αποκτώνται επικαιροποιημένες πληροφορίες για όλα τα ισχύοντα τιμολόγια και τέλη συντήρησης, οι προσφερόμενες μέθοδοι πληρωμής και κάθε διαφορά κόστους που οφείλεται στη μέθοδο πληρωμής·

[...]

2. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι συνδρομητές έχουν το δικαίωμα να καταγγέλλουν τις συμβάσεις τους χωρίς κυρώσεις, όταν τους κοινοποιούνται τροποποιήσεις των συμβατικών όρων που προτείνουν οι επιχειρήσεις παροχής δικτύων ή/και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Οι συνδρομητές ειδοποιούνται εγκαίρως, τουλάχιστον ένα μήνα πριν, σχετικά με τις τροποποιήσεις αυτές, και ενημερώνονται, ταυτόχρονα, για το δικαίωμά τους να καταγγέλλουν τις συμβάσεις αυτές, χωρίς κυρώσεις, εφόσον δεν δέχονται τους νέους όρους. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι εθνικές κανονιστικές αρχές είναι σε θέση να καθορίζουν τη μορφή αυτών των κοινοποιήσεων.»

6 Κατά το άρθρο 21, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας:

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι εθνικές κανονιστικές αρχές είναι σε θέση να απαιτούν από τις επιχειρήσεις δημόσιας παροχής δικτύου ή/και δημόσια διαθέσιμων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών να δημοσιεύουν διαφανείς, συγκρίσιμες, κατάλληλες και επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με τις ισχύουσες τιμές και τιμολόγια, τυχόν τέλη λόγω τερματισμού μιας σύμβασης, καθώς και πληροφορίες σχετικά με τους τυποποιημένους όρους και προϋποθέσεις όσον αφορά την πρόσβαση στις υπηρεσίες που παρέχονται στους τελικούς χρήστες και καταναλωτές και τη χρήση των υπηρεσιών αυτών σύμφωνα με το παράρτημα ΙΙ. Οι εν λόγω πληροφορίες δημοσιεύονται σε σαφή, κατανοητή και ευκόλως προσβάσιμη μορφή. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές μπορούν να προσδιορίζουν επιπρόσθετες απαιτήσεις σε σχέση με τη μορφή υπό την οποία δημοσιεύονται αυτές οι πληροφορίες.»

Το αυστριακό δίκαιο

7 Το άρθρο 25 του νόμου περί τηλεπικοινωνιών του 2003 (Telekommunikationsgesetz 2003, *BGBl.* I, 70/2003, στο εξής: νόμος περί τηλεπικοινωνιών) έχει ως εξής:

«(1) Οι πάροχοι δικτύων και υπηρεσιών επικοινωνιών οφείλουν να θεσπίζουν γενικούς όρους συναλλαγών, στους οποίους περιγράφονται, ιδίως, οι παρεχόμενες υπηρεσίες και τα ισχύοντα για αυτές τιμολόγια. Οι γενικοί όροι συναλλαγών και οι διατάξεις για τον καθορισμό των τιμολογίων ανακοινώνονται στη ρυθμιστική αρχή πριν από την έναρξη παροχής της υπηρεσίας και γνωστοποιούνται προσηκόντως.

(2) Ενδεχόμενες τροποποιήσεις των γενικών όρων συναλλαγών και των διατάξεων για τον καθορισμό των τιμολογίων ανακοινώνονται στη ρυθμιστική αρχή και γνωστοποιούνται προσηκόντως πριν από τη θέση τους σε ισχύ. Στις περιπτώσεις τροποποιήσεων, οι οποίες δεν είναι αποκλειστικά ευνοϊκές για τον συνδρομητή, προβλέπεται προθεσμία γνωστοποιήσεως και αναγγελίας δύο μηνών. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του νόμου για την προστασία των καταναλωτών […], καθώς και αυτές του Αστικού Κώδικα.

(3) Το κύριο περιεχόμενο των τροποποιήσεων, οι οποίες δεν είναι αποκλειστικά ευνοϊκές για τους καταναλωτές, γνωστοποιείται στον συνδρομητή γραπτώς, τουλάχιστον ένα μήνα πριν από την έναρξη ισχύος τους, για παράδειγμα με επισήμανση σε περιοδικώς εκδιδόμενο λογαριασμό. Παράλληλα, επισημαίνεται στον συνδρομητή το χρονικό σημείο ενάρξεως ισχύος της τροποποιήσεως, καθώς και το δικαίωμα καταγγελίας της συμβάσεως μέχρι το χρονικό αυτό σημείο χωρίς χρέωση. […] Τροποποιήσεις των γενικών όρων συναλλαγών και των διατάξεων για τον καθορισμό των τιμολογίων από τους παρόχους δικτύων ή υπηρεσιών επικοινωνιών, οι οποίες κρίνονται απαραίτητες δυνάμει του εν λόγω άρθρου απλώς και μόνον συνεπεία κανονιστικής ρυθμίσεως εκδοθείσας από τις ρυθμιστικές αρχές και δεν είναι αποκλειστικά ευνοϊκές για τους χρήστες, δεν παρέχουν στον συνδρομητή δικαίωμα καταγγελίας της συμβάσεως χωρίς χρέωση.

[…]

(5) Οι διατάξεις για τον καθορισμό των τιμολογίων πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον τα παρακάτω:

[…]

2. τους τρόπους με τους οποίους είναι δυνατόν να αποκτηθούν επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με όλα τα ισχύοντα τιμολόγια και τέλη συντηρήσεως,

[...]».

8 Ο ομοσπονδιακός νόμος περί στατιστικής του 2000 (Bundesstatistikgesetz 2000, *BGBl.* I, 163/1999) προβλέπει ότι η αυστριακή στατιστική υπηρεσία (Statistik Österreich) είναι, μεταξύ άλλων, επιφορτισμένη με την κατάρτιση του δείκτη τιμών καταναλωτή.

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

9 Η Verein δύναται, κατ' εφαρμογήν της αυστριακής νομοθεσίας, να ασκεί αγωγές με αίτημα την απαγόρευση της χρήσεως παράνομων ή αντικείμενων στα χρηστά ήθη γενικών όρων συναλλαγών.

10 Η A1 Telekom Austria, πάροχος τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών στην Αυστρία, εφαρμόζει, στις σχέσεις της με τους καταναλωτές, γενικούς όρους συναλλαγών.

11 Στους όρους αυτούς προβλέπεται, μεταξύ άλλων, ότι, «[ε]άν έχει προβλεφθεί τιμαριθμική αναπροσαρμογή στις διατάξεις για τον καθορισμό των τιμολογίων ή σε ατομική συμφωνία», «η A1 [Telekom Austria] δικαιούται να αυξήσει τα τιμολόγια για το επόμενο ημερολογιακό έτος ανάλογα με την αύξηση του ετήσιου δείκτη τιμών καταναλωτή» και, συγχρόνως, «υποχρεούται να μετακυλήσει τις μειώσεις του δείκτη [αυτού] και να μειώσει τα τιμολόγια αναλόγως. Η A1 [Telekom Austria] ενημερώνει τον πελάτη γραπτώς για τις εν λόγω αναπροσαρμογές».

12 Επίσης, κατά τους εν λόγω γενικούς όρους συναλλαγών, «[ε]άν οι τροποποιήσεις δεν είναι αποκλειστικά ευνοϊκές για τον πελάτη, η A1 [Telekom Austria] γνωστοποιεί τις εν λόγω τροποποιήσεις –εφόσον δεν θα ισχύσουν μόνο για μελλοντικούς πελάτες– δύο μήνες πριν από την έναρξη ισχύος τους. Το κύριο περιεχόμενο των τροποποιήσεων οι οποίες δεν είναι αποκλειστικά ευνοϊκές για τον πελάτη […] γνωστοποιείται στον πελάτη γραπτώς, για παράδειγμα με σχετική επισήμανση στον λογαριασμό, τουλάχιστον ένα μήνα πριν από την έναρξη ισχύος τους. Η γνωστοποίηση του κύριου περιεχομένου της τροποποιήσεως περιέχει μνεία του δικαιώματος καταγγελίας της συμβάσεως χωρίς χρέωση, καθώς και της προθεσμίας καταγγελίας».

13 Εξάλλου, οι γενικοί όροι συναλλαγών ορίζουν ότι «[τ]ροποποιήσεις τελών βάσει συμφωνημένης τιμαριθμικής αναπροσαρμογής δεν παρέχουν δικαίωμα έκτακτης καταγγελίας».

14 Η Verein άσκησε ενώπιον του Handelsgericht Wien (δικαστηρίου εμπορικών διαφορών της Βιέννης) αγωγή για την παύση της εκ μέρους της A1 Telekom Austria χρήσεως των προαναφερθεισών ρητρών στους γενικούς όρους συναλλαγών.

15 Συγκεκριμένα, κατά τη Verein, η αύξηση των τιμολογίων εκ μέρους της A1 Telekom Austria είναι νόμιμη μόνον αν, με την ευκαιρία αυτή, δοθεί στους καταναλωτές δικαίωμα έκτακτης καταγγελίας της συμβάσεως.

16 Αφού το Handelsgericht Wien έκανε δεκτή, με απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2012, την αγωγή της Verein, η A1 Telekom Austria άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Oberlandesgericht Wien (ανώτατου περιφερειακού δικαστηρίου της Βιέννης).

17 Με απόφαση της 16ης Μαΐου 2013, το Oberlandesgericht Wien αναθεώρησε εν μέρει την εν λόγω απόφαση. Η Verein και η A1 Telekom Austria άσκησαν αναίρεση κατά της αποφάσεως του Oberlandesgericht Wien ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

18 Το Oberster Gerichtshof (ανώτατο δικαστήριο, Αυστρία), εκτιμώντας ότι η έκβαση της διαφοράς της κύριας δίκης εξαρτάται από την ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας 2002/22, αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Πρέπει να αναγνωριστεί το δικαίωμα που το άρθρο 20, παράγραφος 2, της οδηγίας [2002/22] παρέχει στους συνδρομητές να καταγγέλλουν τις συμβάσεις τους χωρίς κυρώσεις “όταν τους κοινοποιούνται τροποποιήσεις των συμβατικών όρων”, και στην περίπτωση κατά την οποία η αναπροσαρμογή των τιμολογίων απορρέει από συμβατικούς όρους, με τους οποίους κατά τη σύναψη της συμβάσεως θεσπίζεται ότι στο μέλλον η αναπροσαρμογή των τιμολογίων (αύξηση ή μείωση) θα γίνεται βάσει των διακυμάνσεων ενός αντικειμενικού δείκτη τιμών καταναλωτή, ο οποίος αντικατοπτρίζει τη διακύμανση της αξίας του χρήματος;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

19 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ’ ουσίαν, αν το άρθρο 20, παράγραφος 2, της οδηγίας 2002/22 έχει την έννοια ότι τροποποίηση των τιμολογίων παροχής υπηρεσιών σχετικών με δίκτυα ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών τηλεπικοινωνιών, η οποία επέρχεται κατ’ εφαρμογήν ρήτρας

τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των τιμολογίων περιλαμβανόμενης στους γενικούς όρους συναλλαγών, τους οποίους εφαρμόζει επιχείρηση παρέχουσα τις εν λόγω υπηρεσίες, εφόσον η ρήτρα αυτή προβλέπει την αναπροσαρμογή σε σχέση με αντικειμενικό δείκτη τιμών καταναλωτή, καθορισθέντα από δημόσιο οργανισμό, συνιστά «τροποποίηση των συμβατικών όρων», κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, η οποία παρέχει στον συνδρομητή το δικαίωμα καταγγελίας της συμβάσεώς του χωρίς κυρώσεις.

20 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι η οδηγία 2002/22 σκοπεί στην εγκαθίδρυση εναρμονισμένου κανονιστικού πλαισίου εγγυώμενου, στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, την παροχή καθολικής υπηρεσίας, ήτοι ενός κατ' ελάχιστον συνόλου καθορισμένων υπηρεσιών προς όλους τους τελικούς χρήστες σε προσιτή τιμή. Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, ένας από τους σκοπούς της συνίσταται στο να διασφαλιστεί η δυνατότητα παροχής στο κοινό, σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, υπηρεσιών καλής ποιότητας μέσω πραγματικού ανταγωνισμού και επιλογών (βλ., συναφώς, απόφαση Base κ.λπ., C-389/08, EU:C:2010:584, σκέψη 32 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

21 Οι διατάξεις του κεφαλαίου IV της οδηγίας 2002/22 αποσκοπούν στην προστασία των συμφερόντων και των δικαιωμάτων των τελικών χρηστών.

22 Ο νομοθέτης της Ένωσης διευκρίνισε, στην αιτιολογική σκέψη 30 της οδηγίας αυτής, ότι η σύμβαση που αφορά υπηρεσίες σχετικές με τη σύνδεση σε δημόσιο δίκτυο επικοινωνιών ή με ηλεκτρονικές επικοινωνίες διαθέσιμες στο κοινό αποτελούν σημαντικό μέσο στη διάθεση των χρηστών και των καταναλωτών για την εξασφάλιση ενός ελάχιστου επιπέδου διαφάνειας στην πληροφόρηση και ασφάλειας δικαίου. Στην αιτιολογική σκέψη 49 της οδηγίας αυτής, γίνεται επίσης μνεία της διαφάνειας στην τιμολόγηση για τους καταναλωτές. Στο πλαίσιο αυτό το άρθρο 20, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της εν λόγω οδηγίας προβλέπει ότι η σύμβαση αυτή διευκρινίζει, με σαφή, αναλυτική και ευκόλως προσβάσιμη μορφή, μεταξύ άλλων, τις λεπτομέρειες των τιμών και των τιμολογίων και τα μέσα με τα οποία δύναται να αποκτώνται επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με όλα τα ισχύοντα τιμολόγια και τέλη συντηρήσεως.

23 Εξάλλου, κατά το άρθρο 21, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/22, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι εθνικές κανονιστικές αρχές είναι σε θέση να απαιτούν από τις επιχειρήσεις παροχής δημόσιων δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή/και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών διαθέσιμων στο κοινό να δημοσιεύουν διαφανείς, συγκρίσιμες, κατάλληλες και επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με τις ισχύουσες τιμές και τιμολόγια, τυχόν τέλη λόγω τερματισμού μιας συμβάσεως, καθώς και πληροφορίες σχετικά με τους τυποποιημένους όρους και προϋποθέσεις όσον αφορά την πρόσβαση στις υπηρεσίες που παρέχονται στους τελικούς χρήστες και καταναλωτές και τη χρήση των υπηρεσιών αυτών. Οι εν λόγω πληροφορίες δημοσιεύονται σε σαφή, κατανοητή και ευκόλως προσβάσιμη μορφή.

24 Το άρθρο 20, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής επιβάλλει επίσης στα κράτη μέλη να εξασφαλίζουν ότι οι συνδρομητές έχουν το δικαίωμα να καταγγέλλουν τις συμβάσεις τους χωρίς κυρώσεις, όταν τους κοινοποιούνται τροποποιήσεις των συμβατικών όρων που προτείνει η επιχείρηση παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι συνδρομητές ειδοποιούνται εγκαίρως, τουλάχιστον ένα μήνα πριν, σχετικά με τις τροποποιήσεις αυτές, και ενημερώνονται, ταυτόχρονα, για το δικαίωμά τους να καταγγέλλουν τις συμβάσεις αυτές, χωρίς κυρώσεις, εφόσον δεν δέχονται τους νέους όρους.

25 Λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων αυτών, επισημαίνεται ότι ο νομοθέτης της Ένωσης αναγνώρισε ότι οι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών μπορούν να έχουν έννομο συμφέρον για την τροποποίηση των τιμών και των τιμολογίων των υπηρεσιών τους (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, σκέψη 46).

26 Εν προκειμένω, και όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής και το υποβληθέν ερώτημα, η επίμαχη ρήτρα η οποία περιλαμβάνεται στους γενικούς όρους της A1 Telekom Austria προβλέπει αναπροσαρμογή των τιμολογίων βάσει του αντικειμενικού ετήσιου δείκτη τιμών καταναλωτή από δημόσιο οργανισμό, ήτοι την αυστριακή στατιστική υπηρεσία.

27 Επομένως, η προβλεπόμενη συμβατικώς αναπροσαρμογή των τιμολογίων, καθόσον βασίζεται σε σαφή, κατανοητή και διαθέσιμη στο κοινό μέθοδο τιμαριθμικής αναπροσαρμογής, η οποία προκύπτει από αποφάσεις και μηχανισμούς που εμπίπτουν στη δημόσια σφαίρα, δεν μπορεί να θέτει τους τελικούς χρήστες σε διαφορετική συμβατική θέση από αυτή που προκύπτει από τη σύμβαση της οποίας το περιεχόμενο καθορίζεται από τους γενικούς όρους στους οποίους περιλαμβάνεται η επίμαχη ρήτρα.

28 Κατά συνέπεια, όταν τροποποίηση τιμολογίων πραγματοποιείται κατά τον τρόπο αυτό δεν μπορεί να χαρακτηριστεί τροποποίηση των συμβατικών όρων, κατά την έννοια του άρθρου 20, παράγραφος 2, της οδηγίας 2002/22.

29 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 20, παράγραφος 2, της οδηγίας 2002/22 έχει την έννοια ότι τροποποίηση των τιμολογίων παροχής υπηρεσιών σχετικών με δίκτυα ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, η οποία επέρχεται κατ' εφαρμογήν ρήτρας τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των τιμολογίων, περιλαμβανόμενης στους γενικούς όρους συναλλαγών που εφαρμόζει επιχείρηση παροχής των εν λόγω υπηρεσιών, καθόσον η ρήτρα αυτή προβλέπει ότι η αναπροσαρμογή γίνεται βάσει αντικειμενικού δείκτη τιμών καταναλωτή, θεσπισθέντος από δημόσιο οργανισμό, δεν συνιστά «τροποποίηση των συμβατικών όρων», κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, η οποία παρέχει στον συνδρομητή το δικαίωμα καταγγελίας της συμβάσεώς του χωρίς κυρώσεις.

Επί των δικαστικών εξόδων

30 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 20, παράγραφος 2, της οδηγίας 2002/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία καθολικής υπηρεσίας), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/136/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009, έχει την έννοια ότι τροποποίηση των τιμολογίων παροχής υπηρεσιών σχετικών με δίκτυα ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, η οποία επέρχεται κατ' εφαρμογήν ρήτρας τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των τιμολογίων, περιλαμβανόμενης στους γενικούς όρους συναλλαγών που εφαρμόζει επιχείρηση παροχής των εν λόγω υπηρεσιών, καθόσον η ρήτρα αυτή προβλέπει ότι η αναπροσαρμογή γίνεται βάσει αντικειμενικού δείκτη τιμών καταναλωτή, θεσπισθέντος από δημόσιο οργανισμό, δεν συνιστά «τροποποίηση των συμβατικών όρων», κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, η οποία παρέχει στον συνδρομητή το δικαίωμα καταγγελίας της συμβάσεώς του χωρίς κυρώσεις.

(υπογραφές)